

WELKOM!

- Cursus Een gezonde boomgaard
- Door: Landschap Overijssel, Carin de Cloe

Inhoud van de cursus

- 13.00 uur: Theoriegedeelte
 - [ONDERDELEN THEORIE BENOEMEN]
- 15.00 uur: Naar buiten, praktijkgedeelte
- 16.30 uur: Vragen/afronding
- 17.00 uur: Borrel en tijd voor verdere vragen

S T I C H T I N G

Groene en Blauwe Diensten

O V E R I J S S E L

Wij zijn...

1900 deelnemers

...met passie voor landschap
...met gevoel voor flora en fauna
...met besef van cultuurhistorie
...met een hart voor landschapsbeheer

Hoogstamfruit

Een gezonde bongerd

Even voorstellen

- Onze missie en visie
- Wie is Landschap Overijssel?
- Wat doet Landschap Overijssel?
- Waarom sta ik hier vandaag?

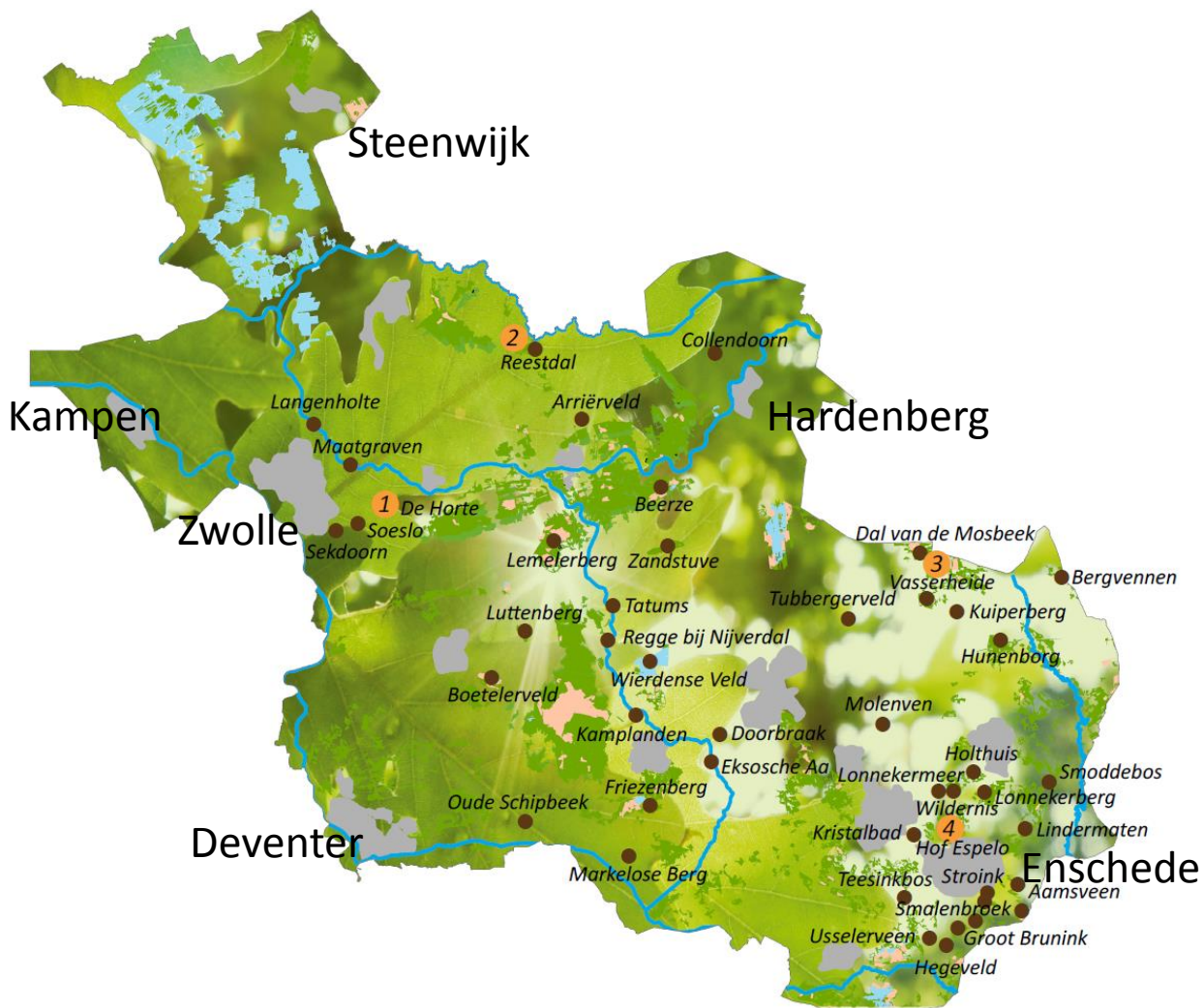
Missie en visie

- Landschap Overijssel beschermt, beheert en ontwikkelt het Overijsselse landschap met zijn bijzondere natuur en streekeigen historie met waarde voor mens, plant en dier om in te leven en om het te beleven.

De cijfers

- 5500 hectare verdeeld over 62 eigen natuurterreinen
- ruim 7000 vrijwilligers
- vele duizenden particuliere grondeigenaren
- vele prachtige projecten met overheden, bedrijfsleven en particulieren om het streekeigen landschap te versterken
- ruim 9000 donateurs
- 40 vrienden (bedrijven die ons steunen)

De waarde van het landschap

- Natuurwaarde
- Cultuurhistorische waarde
- Belevingswaarde
- Productiewaarde

Missie en visie vrijwilligerswerk bij LO

- Vrijwilligerswerk bij Landschap Overijssel creëert meerwaarde voor en de mensen en het landschap door mensen en landschap met elkaar te verbinden
- Wij nemen onze verantwoordelijkheid en sporen anderen aan hun verantwoordelijkheid te nemen voor het Overijsselse landschap met zijn bijzondere natuur en streekeigen historie
- Carin de Cloe, medewerker vrijwilligerswerk.

Wat gaan we vandaag doen

- Wat is een gezonde boomgaard
- Onderhoud.....
- Meest voorkomende problemen.
- Wat kan ik doen
- Snoeien:
 - Welke bomen
 - Wanneer
 - Wat
 - Hoe
- Kijken of de bomen volgens het boekje groeien

De moeite waard om te bewaren.

- Het hoort bij het erf
- Niets zo lekker als eigen fruit
- Gewoon mooi
- Biedt zoveel aan voedsel en schuilplaats voor insecten (en vogels en kleine zoogdieren....)
- Belangrijk voor de biodiversiteit
- Soorten die je niet in de winkel kan kopen
- Genen van oude rassen bewaren

Voor meer dan alleen fruit.

- Insecten
- Steenuiltjes
- Diverse vogels
- Muizen, dassen etc
- Kleinvee
- Diverse kruidachtigen
- Mossen
- Mensen

Wat levert een gezonde boomgaard op?

- Lekker fruit, vaak genoeg om te delen.
- Een genot om naar te kijken
- Meerwaarde voor je huis of bedrijf
- Veel biodiversiteit
- Beleving (speelgelegenheid, plezier, schaduw)
- Een bijdrage aan de generatie na jou
- Een bijzonder stukje cultuurhistorie

De basis van een gezonde boomgaard

- De bomen staan op een geschikte plek.
- Waterpeil is stabiel (genoeg)
- Genoeg voedsel, een gezond bodemleven.
- Afstand, soorten en rassen kloppen. Juiste onderstammen.
- Blijvend voldoende licht en lucht
- De keuze van de bomen past bij jouw gebruik van de boomgaard
- Je beheer past bij de bomen, het gebruik van de boomgaard en bij jou.
- Voldoende bestuivende insecten, insecten etende vogels, bodemdieren.

Snoeien, van niets doen tot productie en alles ertussenin.....

	opbrengst	tijd per volwassen boom per jaar	verwachte ouderdom	bijdrage biodiversiteit
Niets doen				
appel	weinig, wisselend, klein en vaak niet op smaak	geen	40 jr	****
peer		geen	50 jr	****
kers		geen	35 jr	***
pruim		geen	30 jr	***
Laisser faire				
appel	weinig, wisselend, klein en vaak niet op smaak	15/25 min	65 jr	****
peer		20/30 min	70 jr	****
kers		10/20 min	40 jr	***
pruim		10/20 min	40 jr	***
Landschappelijke methode				
appel	vrij veel, regelmatig, meestal redelijk groot en op smaak	30/45 min	100 jr	*****
peer		40/50 min	150 jr	*****
kers		15/20 min	70jr	*****
pruim		20/30 min	80jr	*****
Productie				
appel	veel, regelmatig, groot en op smaak	60/70 min	85 jr	*****
peer		60/80 min	100 jr	*****
kers		50/70 min	60 jr	****
pruim		50/70 min	80 jr	****

Waar kies je voor...

	opbrengst	tijd per volwassen boom per jaar	verwachte ouderdom	bijdrage biodiversiteit
Niets doen				
appel	weinig, wisselend, klein en vaak niet op smaak	geen	40 jr	****
peer		geen	50 jr	****
kers		geen	35 jr	***
pruim		geen	30 jr	***
Laisser faire				
appel	weinig, wisselend, klein en vaak niet op smaak	15/25 min	65 jr	****
peer		20/30 min	70 jr	****
kers		10/20 min	40 jr	***
pruim		10/20 min	40 jr	***
Landschappelijke methode				
appel	vrij veel, regelmatig, meestal redelijk groot en op	30/45 min	100 jr	*****
peer		40/50 min	150 jr	*****
kers		15/20 min	70jr	*****
pruim		20/30 min	80jr	*****
Productie				
appel	veel, regelmatig, groot en op smaak	60/70 min	85 jr	*****
peer		60/80 min	100 jr	*****
kers		50/70 min	60 jr	****
pruim		50/70 min	80 jr	****

Wat kun je beter laten

- Zware machines, pallets in de boomgaard zetten
- Achterstallig onderhoud in 1 jaar wegwerken.
- Even de schapen erin zetten...
- Die laatste pluk gras rond de stam weghalen met de bosmaaier.
- Je ergeren aan het feit dat je de peren/kersen niet geplukt krijgt door de hoogte van je boom.
- Mest tegen de stammen aan brengen.
- Niets doen

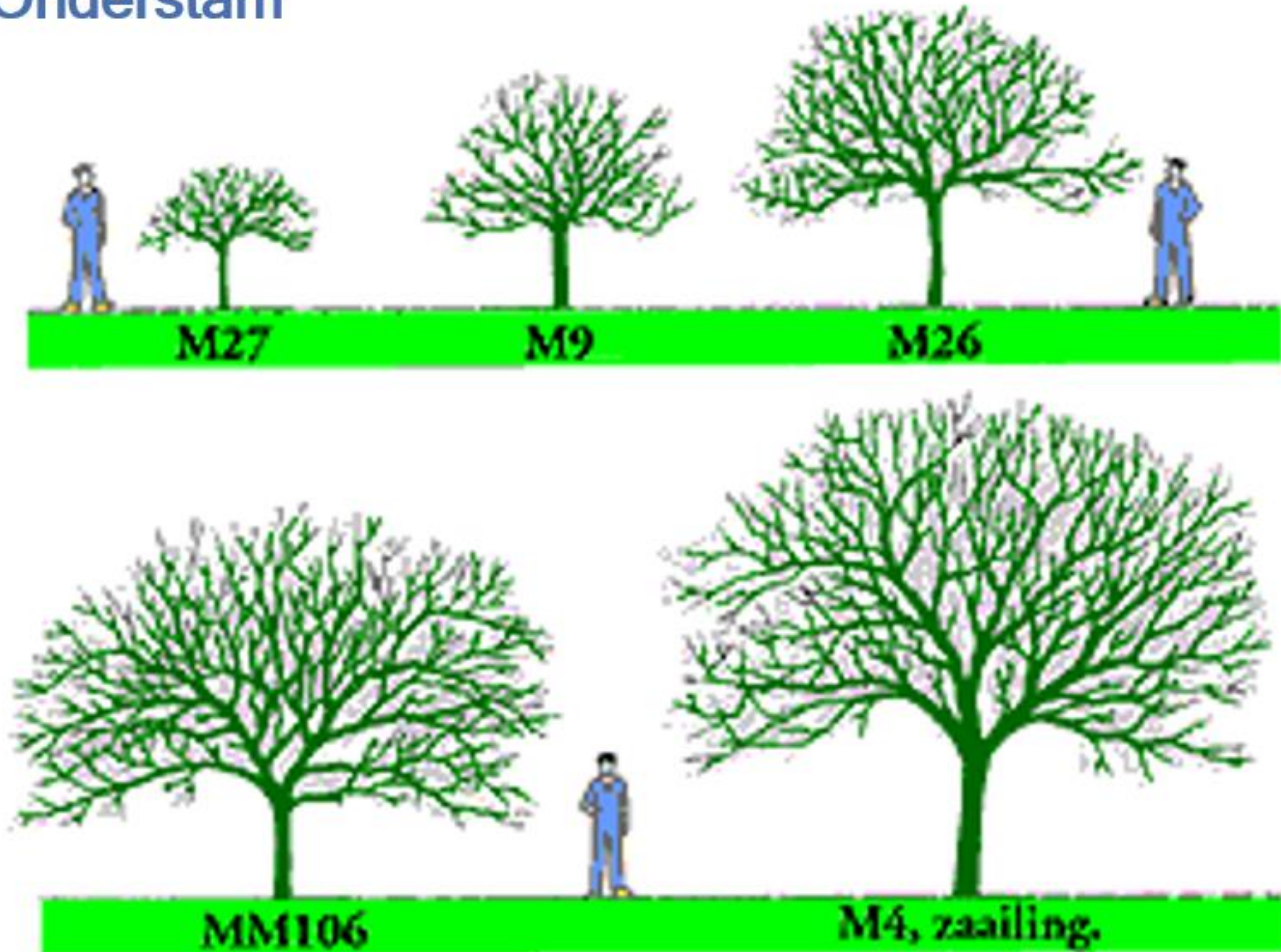
Snoeien

- Welke boom
- Wat
- Wanneer
- Hoe

Onderstam

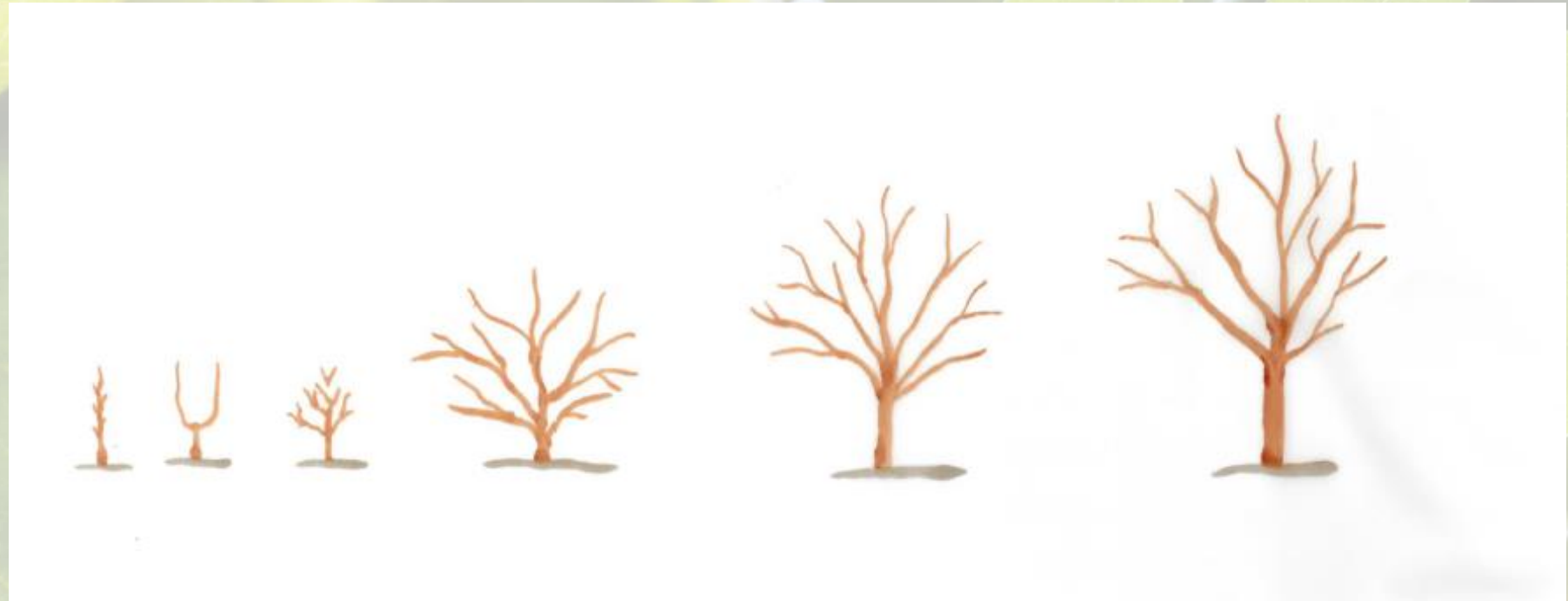
- De onderstam bepaald de uiteindelijke grootte van de boom. Want deze levert het voedsel aan.
- Het ras heeft echter ook invloed. Er is een groot verschil in uiteindelijke grootte mogelijk. Vergelijk bijvoorbeeld een Groninger Kroon en een Zijden Hempje.

Onderstam

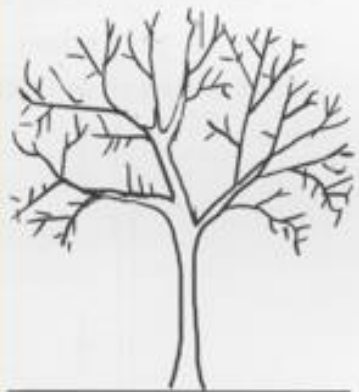

Vorm

- De vorm is niet afhankelijk van de onderstam.
- Maar de onderstam moet wel passen bij de vorm.

Welke vorm?

bolvorm - appel

blokvorm - pruim

pyramidevorm - peer

zuilvorm - kers

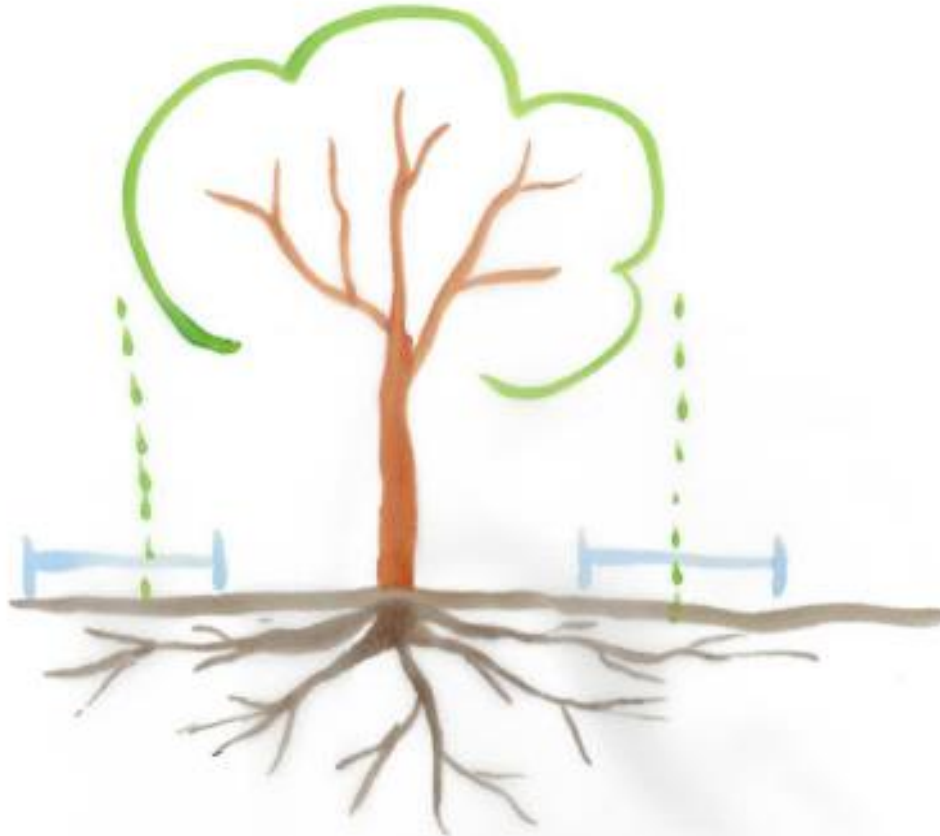
- Laat de vorm van je boom aansluiten bij de vorm die hij van nature wil krijgen
- Er zijn uitzonderingen; zo wil een sterappeltje een harttak. En in bepaalde regio's is het ook bij andere soorten appels gebruikelijk om in de productie ook een harttak aan te houden.

Keuze, keuze, keuzes....

- Grote gesteltakken wegzagen uit een oude boom? Het kan. Maar doe dat liever alleen als het voor de gezondheid van de boom noodzakelijk is.
- Sluit aan bij de vorm die bij oudere bomen al hebben.
- Blijvers en wijkers.

Kruin en wortels

- Kruin en wortels moeten in verhouding zijn
- De wortels nemen het beste water en voedsel op vlak achter de wortelmutsjes van de haarwortels.
- De invloedssfeer van de wortels is nog 1 keer zo groot!
- Onderstam en standplaats (licht, water, voedsel) bepalen samen de groeikracht.

Beheer is meer dan snoeien....

- Boombanden en korven controleren
- Controleren op vraatsporen en ziektes
- Boombanden en palen verwijderen als ze geen nut meer hebben.
- Bemesten
- Water
- Omgeving
 - Maaien
 - Snoeien van de singel of haag er omheen.
 - Takhout

Zomersnoei versus wintersnoei

	Voordeel	Nadeel
Zomersnoei	Wat je weg snoeit blijft weg	Je stimuleer (her)groei niet
	Je kunt gelijk fruit dunnen of pruimen oogsten	Je snoeit soms fruit mee
	Beginnende problemen kun je gelijk de kop in drukken	Slecht zicht op het takkenstelsel
	Pruimen en kersen kun je ook snoeien	Behalve tak afval ook bladafval
	Het weer is aangenamer	
	Wondheling is beter dan bij wintersnoei	
	Puberende bomen krijg je in het gareel	
Wintersnoei	Je ziet het takkenstel goed	Wondheling is slecht
	Meeste mensen hebben tijd	Kan erg koud en nat zijn
	Je stimuleert groei	Je stimuleert de waterloten
		Pruimen en kersen kun je niet snoeien

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
appel												
peer												
kers												
pruim												

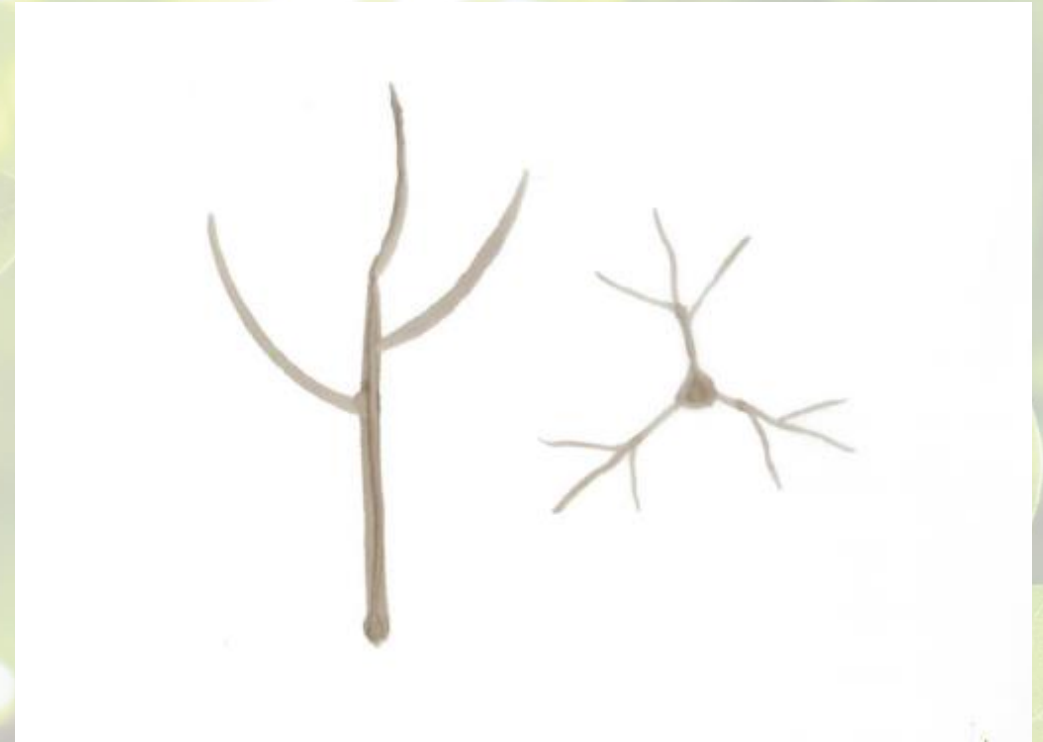
A close-up photograph of several bright red cherries hanging from a dark brown branch. The cherries are round and glossy, with some showing small dark spots. The background is a soft-focus green, suggesting foliage.

Pitvruchten en steenvruchten

- Steenvruchten zoals pruimen en kersen snoei je niet in de winter ivm loodglans etc.
- Je snoeit ze wanneer ze net
 - Beginnen te bloeien
 - Hun vruchten beginnen te rijpen
 - Het blad begint te verkleuren
- De exacte weken van snoeien zijn dan ook afhankelijk van het ras.

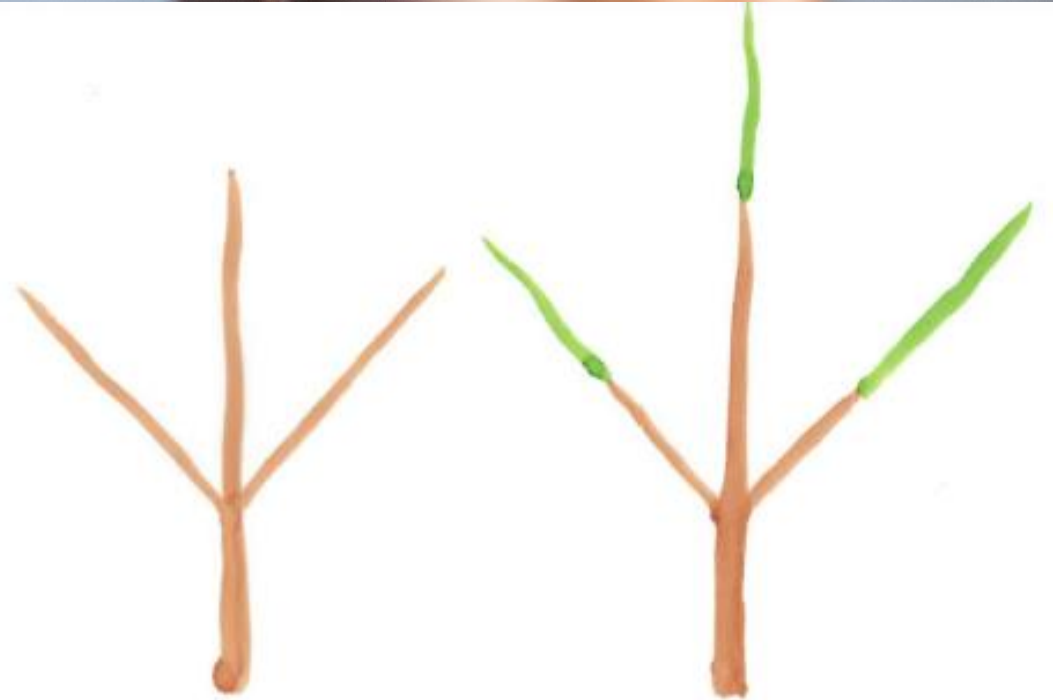
Jonge boom sturen

- Een jonge boom vorm je zodat je een stevig gestel krijg dat goed verdeeld is.
- Bedenk hoe groot hij gaat worden en waar je dan vertakkingen wil. De onderlinge afstand van de takken verandert niet! De dikte en wat er aan groeit neemt wel toe.
- Puberende bomen krijg je tot bedaren door zomer en wintersnoei te combineren

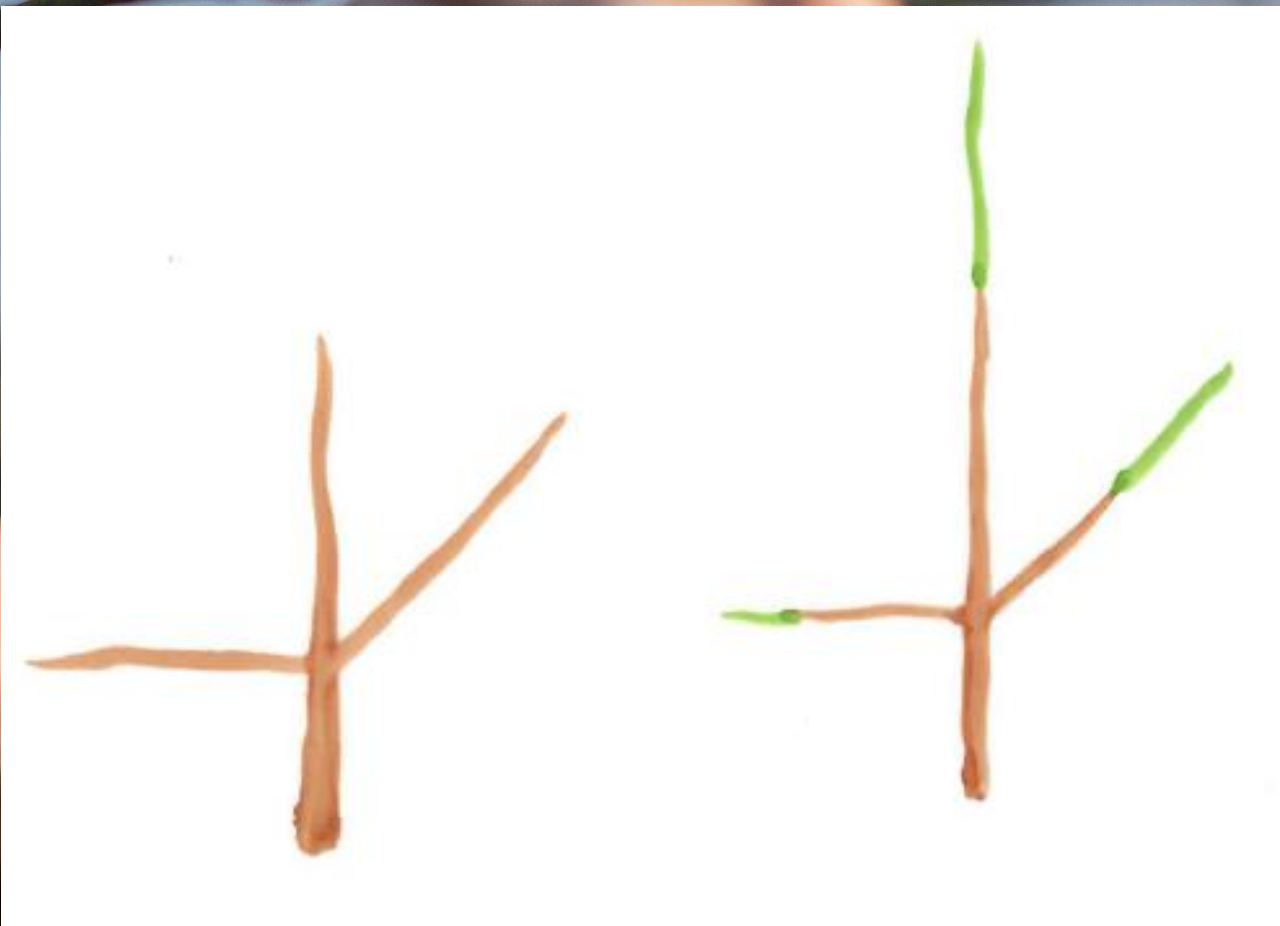

A close-up photograph of a person's hands using red-handled secateurs to prune a tree branch. The branch is covered in moss and has several small, dark buds. The background is a blurred view of other tree branches and a clear sky.

Snoeien

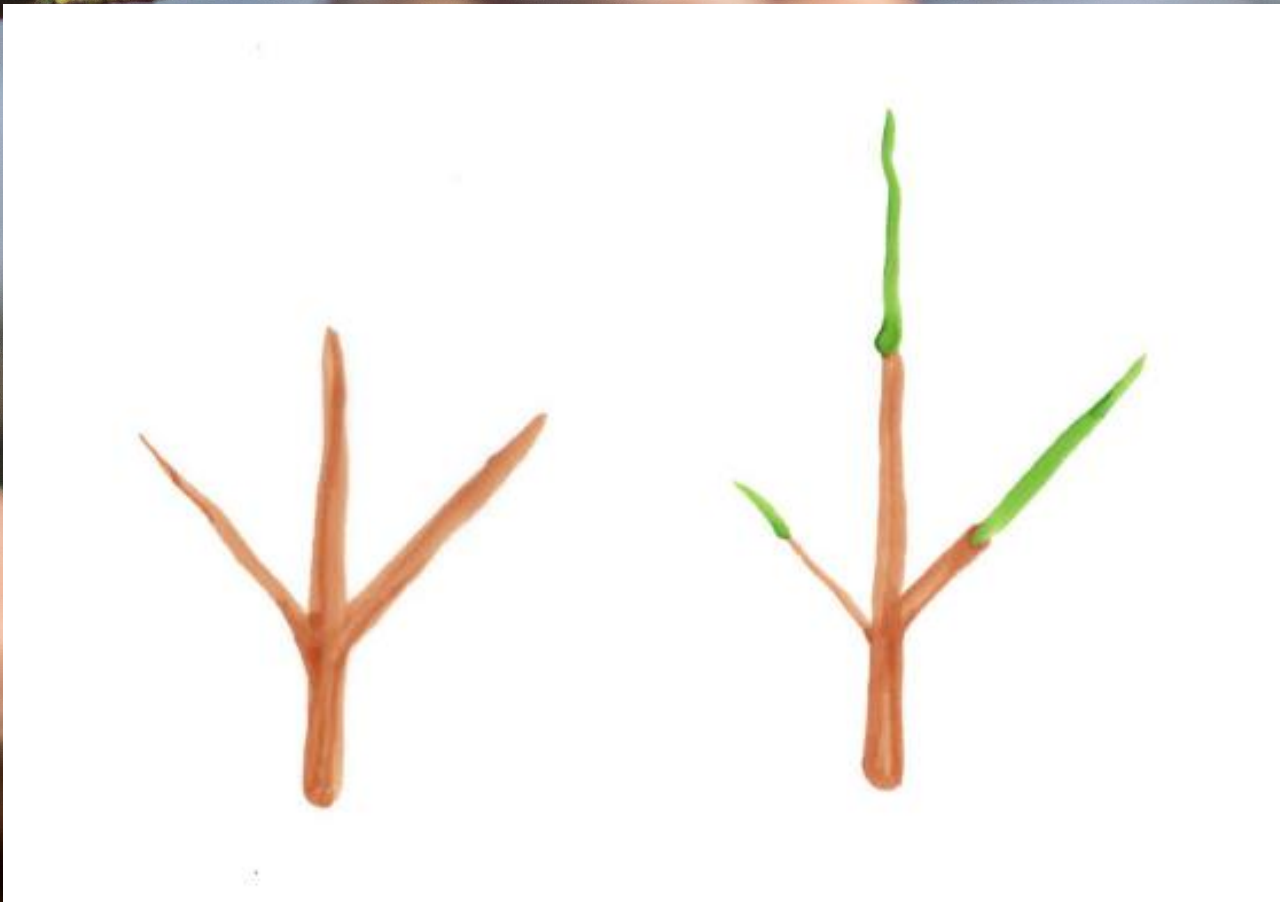
Snoeien

Snoeien

Snoeien

Snoeien

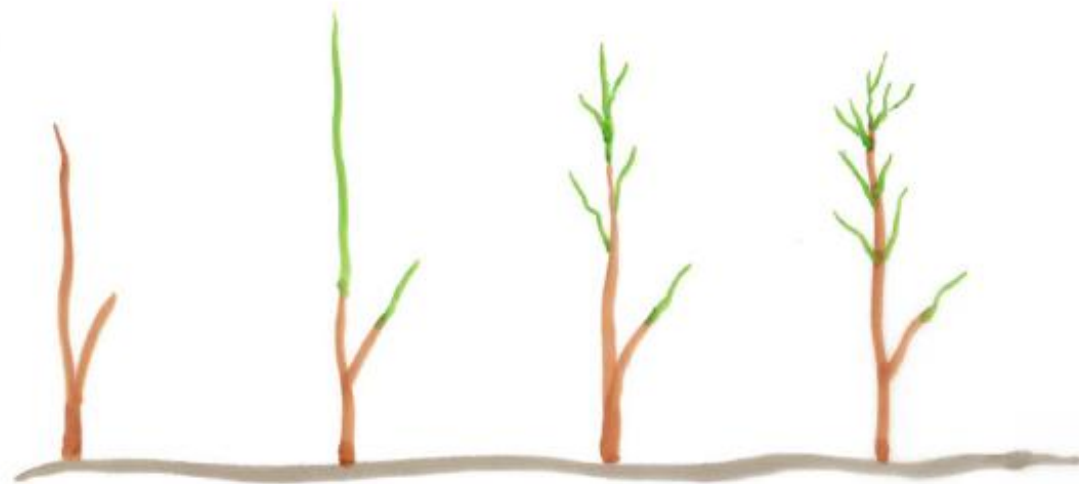

Waar zet je de knip.

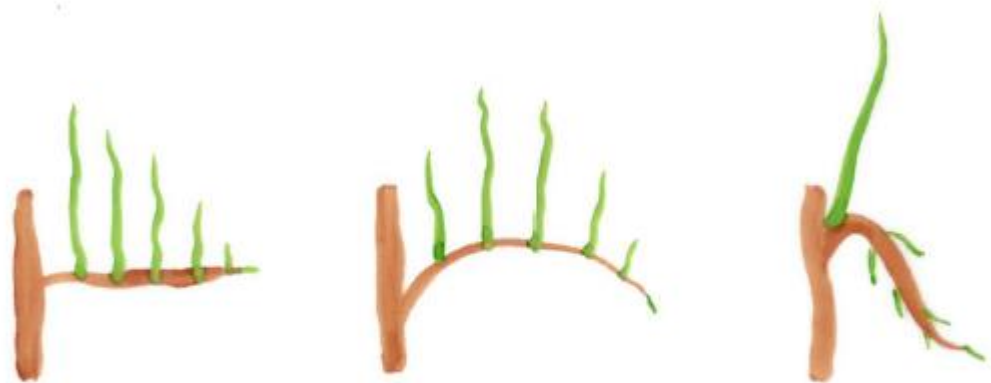

Hoe hard je snoeit bepaalt de reactie

Buigen en reacties

(Achterstallig) onderhoud.

- **Volgorde van snoeien**
- Dood hout en erg ziek hout
- Kruisend en schurend hout
- Weghalen te veel hout binnenin de kroon. (begin bovenin)
- Uitdunnen van vruchthout
- **Tips**
- Verspreid het wegwerken van achterstallig onderhoud over de jaren
- Snoei niet meer als 15-20 % levend materiaal om reactiehout te vermijden.
- Begin bovenin.....

A photograph showing a person in silhouette climbing a ladder to reach the upper branches of a large, leafless tree. The branches are dense and intricate, creating a complex web against a light sky. The person is positioned in the center-right of the frame, reaching upwards.

Waterlot en zuigers

- **Oorzaak:**
 - Te hard of te veel gesnoeid
 - (Gestel) takken zijn te vlak ingezet of buigen door onder gewicht van fruit
- **Oplossing**
 - Haal niet alles in de winter weg
 - Pas zomer snoei toe in de verhoutte delen
 - Hergroei van dat jaar haal je weg voor 24 juni (St Jansdag) en evt nog een keer voor 15 sept. (St Jans lot)

Ziektes en plagen

Ziek snoeihout, blad en vruchten niet op de composthoop of takkenril maar GFT of stort.

Onvoldoende lucht is de oorzaak van veel ziektes en plagen.

Ook omringende singels kunnen de oorzaak zijn

Wees zuinig op je stam

Haal lang gras rond de stam weg voor 15 sept.

Vogels helpen de vraat van insecten bestrijden. Hang nestkasten op en zet water neer.

Oorwurmen en lieveheersbeestjes helpen luizen bestrijden.

Werk veilig

- Let erop dat je ladder goed neerzet
- Klim niet boven het steunpunt of de bovenste drie treden
- Kijk uit voor vee (en honden) terwijl je aan het werk bent
- Werk nooit alleen.
- Zorg voor goede schoenen met 'hak' en stugge zolen
- Draag een bril tegen zaagsel
- Zet een helm op als je zaagt in een tak die boven je hoofd groeit
- Hout dat vast komt te vallen kan gek draaien, bijv. tegen je ladder
- Nog even,.... Is nog even NIET
- Inventariseer jouw risico's met de VBNE werkbladen.

Oogst

- Laat appels en peren niet hangen.
- Sommige appel en peren rijpen na en zijn pas later op smaak.
- Haal valfruit weg
- Pas op met dieren in de boomgaard
- Veel oogst? Denk eens aan een school of een bejaardenhuis, Verkoop voor een goed doel. (en laat de sportclub komen plukken.)
- Sappmobiel

Tijd....

- Neem de tijd om een jonge boom op te bouwen
- Neem de tijd om achterstallig onderhoud weg te werken
- Heb geduld met de pubers
- Geef de boom de tijd om volwassen te worden.
- Geef tijd en je bomen hebben toekomst. De generatie na jou geniet ook van jouw werk.
- Gun jezelf de tijd om te genieten en te dromen.

Wat doen we verder.....

- Cursus hoogstamfruit snoeien Basis
- Cursus vormsnoei voor jonge fruitbomen
- Cursus Leifruit
- Kennisdag hoogstamfruit
- Hoogstambrigades
- Gereedschap
- Advies
- Persdagen